

Геноцид румунських ромів у 1942–1944 рр.

У 1930-х роках деякі представники румунської інтелігенції й правоекстремістської політичної сцени почали розмови про «чистоту румунської крові», про небезпеку, що нібито виходила від «неповоноцінних рас» і т. ін. Вони передняли расистські погляди про біополітику і євгеніку, що вже реалізовувалися в Германському райху.

Одним з найважливіших прихильників цієї ідеї був Сабін Мануїлэ, директор Центрального інституту статистики, який ще у 1940 р. почав вимагати «ефективних рішень», що дозволяють «побороти небезпеку циганських расових впливів». У жовтні 1941 р. у своєму меморандумі, адресованому маршалові Антонеску, він закликав до примусового виселення євреїв і ромів з країни.

Після початку диктатури Антонеску та впродовж подальшого зближення з нацистською Німеччиною ідея створення «етнічно однорідної» Великої Румунії перетворилася на державну політику. На відміну від ситуації попередніх десятиліть, цього разу роми теж були оголошені «расовою проблемою». Вже в лютому 1941 р. Іон Антонеску вимагав вигнати ромів зі столиці й заселити ними села в південно-східній Румунії (Бараган). Загарбання Трансністриї надало йому можливість вигнати ромів з Румунії.

Депортация «небажаних елементів»

25 травня 1942 р. поліція провела по всій країні перепис ромів й склали списки осіб, оголошених «небезпечною й небажаною». Це стосувалося, по-перше, усіх ромів, що кочували, а по-друге, осілих ромів, які були безробітними, мали судимість, не володіли майном або вважалися «шкідливими» для суспільства з інших причин. У ці списки ввійшли 9471 ром, що кочували, та 31 438 осілих ромів. Як правило, якщо лише один із членів родини оголосувався «небезпекою для громадського порядку», депортациі підлягало вся родина. Той факт, що дані прояви свавілля носили характер «етнічної чистки», підтверджується вже тим, що питання депортациї «проблемних» громадян, що не належали до ромів, жодного разу не обговорювалось.

Депортациі почалися 1 червня 1942 р. з кочових ромів, яких з іхніми кінними возами конвоювали до Трансністриї. При цьому деяким з депортованих довелося провести в дорозі по кілька місяців. До жовтня 1942 р. було депортовано 11 441 кочових хромів, тобто значно більше, аніж було раніше заражовано до списків.

DEPARTAMENTUL GENERAL AL JANDARMERIEI Serviciul Jandarmeriei Section III-a		Звіт румунської жандармерії про рома, «евакуйованих» до Трансністриї.
SITUAȚIA - RUMUNIA		Отчет румунской жандармерии о ромах, «эвакуированных» в Транснистрию.
1) Tiganii români evacuați între 1 Iunie și 15 August 1942 :		
Mărbiți	2.352	
Femei	2.375	
Copii	6.714	
Total 11.441		
2) Tiganii români (stabilii) nemobilizabili și perioada ordinei publice, evacuați cu tremurile de evacuare între 12-20 Sept. 1942 :		
Mărbiți	3.187	
Femei	3.786	
Copii	6.229	
Total 13.176		
An mai fost evacuati ulterior cu aprobari speciale, fiind infrastructuri liberești din închisorii :		
Mărbiți	22	
Femei	17	
Copii	28	
Total = 69		
Total general tiganii români și nemigjeni	24.606	
—oo—		

У вересні 1942 р. почалася друга хвиля депортаций, що охопила 13 176 осілих ромів. Подальші депортациі були заплановані на більш пізній час, однак у жовтні 1942 р. румунський уряд призупинив майже усі депортациі. Таке рішення, звичайно, було зумовлено реакцією Антонеску на політичну ситуацію та становище на фронтах, що ставало дедалі більш критичним.

Депортациі являли собою прояв державного свавілля, при здійсненні якого жандармерія порушувала навіть свої власні правила. Якщо роми, які підлягали депортациі, на момент приходу жандармів були відсутні, то останні іноді просто забирали перших зустрічних ромів, які прийшли попрощаціться зі своїми рідними. Депортувалися навіть родини чоловіків, які перебували в цей час на війні. Серед депортованих далеко не всі мали судимість або були безробітними, багато жертв депортациі мали постійну роботу, володіли будинками, підприємствами або земельними ділянками. До того ж деякі роми добровільно приєднувалися до депортованих, повіривши чуткам, що їм дадуть землю й худобу, або тому що не хотіли розлучатися зі своїми родинами.

Вважається, що загальне число депортованих склало приблизно 25 тисяч осіб, половина з яких була дітьми. Однак з урахуванням описаних випадків свавілля та «добровільної» явки депортациі могла охопити значно більшу кількість ромів.

Серед румунської громадськості ідея депортациі осілих ромів не набула підтримки. Багато бургомістрів, учителі й священики писали листи протесту. Вони не мали результатів, однак спростовують твердження про те, що депортовані були «шкідливими» співгромадянами. Крім цього, вони підкреслюють інтеграцію ромів до місцевих громад, зокрема сільських, та їх економічне значення, тому що роми найчастіше були в селях єдиними ремісниками.

Участники проекта на крайній східній точці своєї подорожі: Козирка, на крутому березі річки Буг.

Учасники проекту на крайній східній точці своєї подорожі: Козирка, на крутому березі річки Буг.

©Bucuria

Геноцид румунських ромов в 1942–1944 гг.

В 1930-х роках деякі румунські інтелігенти й праворадикальні політики почали розмови про «чистоту румунської крові», об опасності, якобы исходивші со стороны «низшей расы» и т.д. Они переняли расистские представления о биополитике и евгенике, которые к тому времени уже проводились в жизнь в Германском рейхе.

К самим заметным представителям этой политики относился Сабин Мануилэ, директор Центрального института статистики, который в 1940 г. потребовал «эффективных решений» для «борьбы против опасности цыганского расового влияния». В октябре 1941 г. в меморандуме, адресованном маршалу Иону Антонеску, Мануилэ выступил с предложением о проведении принудительной депортации из страны евреев и ромов.

С началом диктатуры Антонеску и дальнейшим сближением с нацистской Германией идея создания «этнически однородной» Великой Румынии превратилась в государственную политику. В отличие от ситуации предыдущих десятилетий, теперь и романы были объявлены «расовой проблемой».

Уже в феврале 1941 г. Ион Антонеску потребовал изгнания ромов из столицы и переселения их на юго-восток Румынии (в Бараган). Захват Транснистрии предоставил ему возможность наконец изгнать ромов из Румынии.

Депортация «нежелательных элементов»

25 мая 1942 г. полиция провела по всей стране перепись ромов и составила список лиц, обозначенных как «опасные и нежелательные». В него были включены кочевые романы, а также оседлые романы, которые не имели работы, имущества, были ранее судимы или по каким-либо еще причинам считались «вредными» для общества. В этих списках значились 9471 кочевый и 31 438 оседлых ромов. Как правило, если хотя бы один из членов семьи был объявлен представляющим «опасность для общественного порядка», то депортации подлежала вся его семья. То, что эти произвольные меры носили характер «этнической чистки», видно и по тому, что вопрос других «проблемных» граждан, не являющихся романами, не обсуждалась.

Депортации начались 1 июня 1942 г. с кочевых романов, которых в конных телегах отправили под конвоем в Транснистрию. Для многих депортированных дорога заняла несколько месяцев. До октября 1942 г. было депортировано 11 441 кочевого рома, то есть намного больше, чем первоначально было внесено в списки.

В сентябре 1942 г. со второй волны в ссылку отправили 13 176 оседлых романов. Были запланированы и дальнейшие депортации, однако в октябре 1942 г. румунское правительство приостановило их. Это решение объясняется реакцией Антонеску на ухудшающуюся политическую обстановку и ситуацию на фронтах.

Депортации представляли собой акции государственного произвола, при исполнении которых жандармерия нарушала свои же собственные правила. В случае, когда подлежащие ссылке романы отсутствовали, жандармы просто арестовывали первых попавшихся романов, которые пришли проститься со своими родственниками. Часто в ссылку попадали и семьи мужчин, служивших на фронте. В числе депортированных были отнюдь не только ранее судимые или безработные, многие из них имели постоянную работу, владели домами, предприятиями или земельными участками. К тому же, некоторые романы добровольно присоединились к депортированным, поскольку верили слухам, что им дадут землю и скот или потому, что не хотели расставаться со своими семьями.

Считается, что общая численность депортированных составила приблизительно 25 тысяч человек. Половина из них были детьми. Ввиду выше описанных произвольных мер и «добровольной» явки численность депортированных может быть намного выше.

В румунском обществе идея депортации оседлых романов поддержки не встретила. Многие бургомистры, учителя и священники писали письма протеста. Несмотря на то, что эти обращения остались безуспешными, они опровергают утверждения о том, что депортированные являлись «пагубными» согражданами. Эти письма подчеркивали большую интеграцию романов в местную среду, в частности сельскую, и их роль в экономике, поскольку романы в селах часто являлись единственными ремесленниками.

Йон Антонеску з румунськими солдатами. Україна, 1943 р.

Йон Антонеску з румунськими солдатами. Україна, 1943 р.

Landesarchiv Baden-Württemberg

